

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Alþingi
b.t. menntamálanefndar

Austurstræti 8 - 10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík 31.05.2010

Lýkill: 401.SA
Alþingi
Alþingi

Erindi nr. P 138/2624
komudagur 1.6.2010

Efni: Frumvarp um breytingu á höfundalögum - 523. mál

Frumvarpið barst Sambandi íslenskra sveitarfélaga til umsagnar með tölvupósti nefndasviðs Alþingis þann 5. maí sl.

Með frumvarpinu eru lagðar til margvíslegar breytingar á höfundalögum. Er þar um að ræða fyrsta áfanga í heildarendurskoðun laganna, en gert mun ráð fyrir að hún fari fram á næstu þremur árum í jafnmörgum áföngum. Stefnt er að því að endurskoðuninni ljúki með heildarfrumvarpi árið 2012.

Þau efnisatriði sem nú eru undir í endurskoðunarvinnunni snerta hlutverk sveitarfélaganna, einkum að því er varðar heimildir almenningsbókasafna og opinberra skjalasafna. Eru gerðar tillögur þar að lútandi í 1. og 2. gr. frv. Einnig telur sambandið þörf á að skýra frekar gildissvið 10. og 12. gr. frumvarpsins. Þær greinar geta haft áhrif á rekstur félagsheimila og samkomusala í eigu sveitarfélaga og hugsanlega bakað þeim skaðabótaábyrgð vegna meintra brota á höfundalögum.

Um 1. gr. frv. – heimildir til eintakagerðar í sérstökum tilgangi

Lagt er til að lögfestar verði heimildir til handa ákveðnum stofnunum til þess að gera eintök af safnkosti í sérstökum tilgangi, m.a. í öryggis- og varðveisluskyni. Áskilið er að eintökin séu einungis til notkunar í starfsemi safnanna og að eintakagerðin fari ekki fram í fjárhagslegum tilgangi. Söfnum eru þó heimil útlán á eintökum sem gerð hafa verið á grundvelli umræddrar heimildar.

Ljóst er að heimildir af þessum toga eru mikilvægar m.a. til þess að almenningsbókasöfn geti veitt notendum sínum sem besta þjónustu. Vakning er að verða í samfélaginu um hlutverk almenningsbókasafna og vilji til þess meðal safnafólks að svara slíkum væntingum. Áriðandi er þá að ekki séu eyður í þeim safnkosti sem eðlilegt er að söfnin geymi. Er t.d. bagalegt að veigamikil verk útgefin hér á landi verði óaðgengileg á safninu vegna þess að eintök ganga úr sér og ekki er hægt að endurnýja þau sökum þess að eintök eru uppseld og ófánleg hjá útgefanda eða á almennum markaði.

Sambandið fagnar tillögum sem miða að því að almenningsbókasöfn geti fyllt upp í eyður sem myndast, en telur það viðmið of strangt sem kemur fram í 3. tölu. 1. mgr. 1. gr. frv. að heimildin nái einungis til gerðar eintaka af verkum sem safni er lögskilt að eiga eintak af. Þessi viðmið mega vera víðari t.d. þannig að þegar síðasta eintak safns úreldist eða glatast megi gera eintak, enda sé um að ræða verk sem telja verði að hafi þýðingu til þess að safnið

geti gegnt lögákveðnu hlutverki sínu. Um það hvernig slíku viðmiði yrði beitt í framkvæmd, má m.a. vísa til 1. gr. núg. laga um almenningubókasöfn, nr. 36/1997, þar sem segir að markmið almenningubókasafna sé að efla íslenska tungu, stuðla að símenntun og örva lestraráhuga, auk þess að vera menningarstarfi til styrktar. Af slíkum sjónarmiðum má t.d. leiða að helstu meginverk í íslenskri menningarsögu eigi jafnan að vera aðgengileg á öllum almenningubókasöfnum landsins. Einnig verður að hafa í huga í þessu sambandi að lög um almenningubókasöfn eru nú til endurskoðunar.

Af hálfu sambandsins er einnig bent á, að samkvæmt 4. gr. laga um almenningubókasöfn, er sveitarfélögum heimilt að sameina almenningubókasafn og bókasafn grunnskóla. Þessi heimild mun hafa verið nýtt í nokkrum mæli, einkum í smærri sveitarfélögum. Er eðlilegt að sá hluti í sameiginlegu safni sem snýr að almenningi geti nýtt sér rými heimildir verði frv. að lögum, enda þótt eðlilegar skorður verði áfram reistar við því að skólar fjölfaldi námsefni umfram þær heimildir sem um það gilda.

Um 2. gr. frv. – aðgangur að birtum verkum á athafnasvæði safna

Sambandið styður að þessi tillaga nái fram að ganga, enda er hér um eðlilega þróun að ræða í starfsemi safna.

Önnur atriði

Gerðar eru eftirfarandi athugasemdir við 10. og 12. gr. frv., en þar er lagðar til breytingar á þeim ákvæðum núgildandi laga sem snúa að ábyrgð á brotum á höfundarétti (54. og 56. gr. höfundalaga nr. 73/1972).

Sveitarfélög reka velflest félagsheimili og aðra samkomustaði, sem eru sjálfsgæddur vettvangur fyrir margvíslegt menningarstarf, ekki síst tónlistarflutning. Engar samræmdar reglur eru til um afnot flytjenda af þessari aðstöðu, en algengt mun að þessi afnot séu látin í té af hlutaðeigandi sveitarfélagi, endurgjaldslaust eða með mjög hóflegu endurgjaldi sem einungis endurspeglar útlagðan kostnað. Viðtakandi mun einnig oft taka að sér umsjón með aðstöðunni og ber ábyrgð á þrifum, húsvörslu og öðrum slíkum atriðum.

Telja verður að þessi háttur sé í fyllsta máta eðlilegur og í samræmi t.d. við það þegar kirkjur og aðrar opinberar stofnanir eru vettvangur fyrir listflutning.

Það kemur hins vegar á óvart, að samtök rétthafa hafa í ýmsum tilvikum beint fjárkröfum að sveitarfélögum vegna viðburða í félagsheimilum og samkomuhúsum. Á sama tíma verður ekki annað séð en að kirkjum og öðrum opinberum aðilum sé sleppt við slíkar kröfur.

Kröfugerð samtakanna (hér er einkum um að ræða samband tónskálda og eigenda flutningsréttar tónlistar, STEF) byggist á því að þeir aðilar sem láta í té húsnæði til samkomuhalds, þar á meðal til tónleikahalds, beri ábyrgð á greiðslu gjalda vegna flutningsins. Virðast forsvarsmenn samtakanna telja að greiðslukrafa á hendur sveitarfélögum teljist lögvarin, þar sem sveitarfélagið eigi aðild að meintu broti sem framið hafi verið á höfundalögum, með því að heimildar sé ekki aflað hjá höfundi til þess að flytja verk hans opinberlega. Fram kemur í gögnum frá STEF að þáttur

„hússins“ sé hlutdeild í refsiverðu broti á rétti höfundar og að þar komi til ákvæði 22. gr. almennra hegningarlaga.

Sambandinu er kunnugt um að sveitarfélög hafi andmælt þessum skilningi samtaka réttihafa, en til þessa hafa hvorki ráðuneyti né dómstólar úrskurðað um greiðsluskyldu þeirra sem einungis láta þriðja aðila í té aðstöðu til samkomuhalds.

Í ljósi þessara atriða hljóta tillögur til breytinga á reglum höfundalaga um refsi- og bótaábyrgð að vera nokkurt umhugsunarefni fyrir sveitarfélög, kirkjur og aðra aðila sem láta í té aðstöðu fyrir samkomur og menningarviðburði. Í því sambandi virðist nokkuð ljóst, enda þótt hvergi sé vikið að því berum orðum í greinargerð og athugasemdum með frumvarpinu, að tilgangur umræddra breytinga sé m.a. að undirbyggja kröfur samtaka réttihafa um greiðsluskyldu eigenda húsnæðis. Er þá horft til þess að mælt er fyrir um hlutdeildarábyrgð í 10. gr. frv. og í athugasemd vísað til þess að minni háttar gáleysi dugi til þess að bótaábyrgð stofnist fyrir hlutdeild, sbr. breytt bótaákvæði 12. gr. frv., en í þeirri grein segir: „**Þótt brotið sé framið í góðri trú** er heimilt að ákveða þeim sem orðið hefur fyrir tjóni bætur úr hendi hins brotlega.“

Sambandið telur óeðlilegt ef tillögur skv. frumvarpinu ná fram að ganga og leiða til þess að greiðsluskylda stofnist fyrir sveitarfélög vegna samkoma í félagsheimilum og öðru húsnæði á vegum þeirra. Er þess farið á leit við menntamálanefnd að tryggt verði að það gerist ekki, t.d. með því að tvinna við 1. mgr. 12. gr. frv. eftirfarandi: „Sveitarfélög, kirkjur og aðrir opinberir aðilar bera ekki ábyrgð á greiðslu bóta ef þátttaka þeirra í broti felst í því einu að láta aðstöðu í té fyrir samkomur eða listflutning.“

Virðingarfyllst

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Guðjón Bragason
sviðsstjóri lögfræði- og velferðarsviðs